בסוד שיח

שאול שיר

"תמים תהיה" וגו'

יש לי תאווה גדולה לפרסם בפרטי פרטים, מה אמרו כמה מהמקובלים הירודים בעיצומו של המשבר במפרץ, בתשובה לשאלות שהיפנו אליהם נאמניהם, כדי לצנן קצת את הנהירה לכל אותם מקובלים שהארץ מלאה מהם בשנתיים-שלוש האחרונות. לא כתבתי מקובלים במרכאות, מפני שיש ביניהם, למיטב הידיעה, יראי-שמים אמיתיים, וזו גם הסיבה שאיני נוקב בשמם.

כל אותם מקובלים ככינוי, הם בעלי יידע לעתים מדהים על האדם ומשפחתו, בהסתמך על השם הפרטי ושם האם, אך אין בהם, אפילו אחד שיכול להפוך חורש לאור, לאמור: להבריא חולה קשה, לשפר את מצב הפרנסה וכיוצא-בזה.

הנה בבני ברק, למשל, גר אברך צעיר שעל סמך השמות הנ"ל, הוא מסוגל לנקוב בשמות של אחים ואחיות וקרובים אחרים בקירבה ראשונה: לפרט חוליים בגוף, לתאר את מצב העסקים וכו'. עד לשעות הבוקר הקטנות עומדים אנשים מכל החוגים בתור לשמוע מפיו את הידוע לו והוא במבט בספר התהילים מפתיע את כל איתו, אך, כאמור, אין ביכולתו לשנות מצבים ובסופו של דבר האנשים נשארים בתסכולם.

כמדומה יש לפחות עוד עשרים המוכרים לכותב שורות אלו, ביניהם שתי נשים. לאחת מהן מיוחסים כוחות בלתי רגילים, אבל במשבר המפרץ החיזוי שלה הפתיע מאוד בגודל טעותו ואני מאוד מקווה שאלה שנועצו בה, לא מילאו אחר דבריה שאם לא כן גם-בפסח הבא, הם לא יתפטרו מכמויות הפרודוקטים שקנו לרגל המלחמה הגדולה. ייאמר, שמדובר באשה מאוד הגונה, חרדית ירושלמית, שאינה גובה כספים מאלה שבאים להיוועץ בה (נשים), אבל בורא העולם שלו הממלכה, החליט אחרת והמשבר במפרץ הסתיים ללא מלחמה.

והיה מקובל שאמר כי יעופו טילים כימים והיו שביקשו לעודר רחמים על איזור המרכז ואמרו דברים קשים על הצפוי לתושבים שם. כמובן שאחרי שהבואות מתבדות מסבירים זאת, "שהכל התבטל בכוח התפילות".

בשונה מהנ"ל, שמספרם לא מבוטל, אמר הצדיק הרב חיים קנייבסקי שליט"א את אשר אמר ואף פירסם דעתו בכתב על דלת הכניסה לביתו ודבריו קלעו למטרה ונמצאו אמיתיים. דברים זהים אמר האדמו"ר רבי דוד אבו-חצירה שליט"א (נהריה) אולם נמנע מלתת להם פומבי, "כדי שיהודים ימשיכו להתפלל ויחזרו בתשובה".

במיוחד קיימת סכנה כאשר אותם מקובלים מבקשים לתת פתרונות רפואיים, שהוא בודאי כלל פרי דמיונם.

איך אמר לי אחד מותיקי המתפללים בכותל המערבי: הולכים לכולה רק לא לכותל המערבי לבכות ולהתפלל שם. והרי מוכטה ששכינה לא זזה משם מאז חורבן חבית. ומה טוב יותר מקו ישיר לבורא עולם בכבודו ובעצמו.

ועוד על האשה החרדית מבני-ברק

טולי פיקרש הטוב שבין הכתבים לענייני רת ודתיים, נתן קרדיט גדול מדי לעתונאים החרדים על שהשפו כביכול את העובדה שספיפור הכהן והנאנסת לא היה ולא נברא. הקרדיט בעניין זה מגיע לעובד בנק המזרחי, זאב בראון, זאב מיד עם פרסום הידיעה טרח וטילפן ל"הצופה" וציין כי על-פי כל הבדיקות שערך הסיפור מצוין מהאצבע. בעקבות הטלפון הזה הוחל ב"הצופה" בבדיקת הפרשה והיה זה "הצופה" שפירסם ראשונה, אם כי לא בהבלטה הראויה, כי הסיפור ככל הנראה אינו נכון. בעקבות הטלפונים של "הצופה" התרחב מעגל העתונאים בציבור החרדי שהגיע לאוזנם כי הסיפור לא היה ולא נברא וכך התפוצצה הפרשה, שהחל בה זאב בראון. זאב אומר שתוך כדי קריאת הסיפור בעתון ידיעות אחרונות הוא נראה לו חסר שחר. "לא יכולתי להאמין שהרבנים במקרה שכזה לא מצאו פתרון הלכתי שימנע את פירוד המשפחה. משפחה עם תשעה ילדים". יש לקוות שהסיפור הזה יגמור אחת ולתמיד את ההתעללות של העתונאים בציבור החרדי. ניתן לקבוע, שאחוז גבוה של הידיעות המתפרסמות אינן מבוססות. כל חובש כיפה הופך להיות בידיעות המתפרסמות "רב ירוע", כדי להעניק לידיעה את המימד הסנסציוני.

ואם בתקשורת עסקינן נחזור לרגע לפרשת גזית. מעניין איך שהטלוויזיה מצאה דרך לגונן בעקיפין על גזית על-ידי העלאת עניינם של תלמידי "ישיבות ההסדר" בפופולריטה. בצדק שאלו כמה מראשי ישיבות ההסדר: אם יכולל ההסדר והחיילים יתפוזרו ביחידות השונות של צה"ל כלום אותם אלה הרואים עצמם כפופים להלכה לא יצייתו לרבניהם? ומדוע חוזרת שוב ושוב השאלה על ההסדרניקים בקשר לפירוד ההתנחלותי? איזה עניין יכול להיות למפקדי צה"ל שרוטקה חיילים רתיים יתעמתו עם התושבים היהודיים מעבר לקו הירוק? האמנם יש חיזיון שיישלחו חיילים שעלולים לפגוש ב"קרב" אחים ובני משפחה אחרים? ובכלל, מספרם של חיילי "הסדר" שעלולים להתבקש לפנות ישובים הוא אפסי, בהתחשב בכך שרבים מהם משרתים בשריון ואינם אמונים כלל על "לוחמה" מהסוג הזה.

אין ספק כי מאחורי הניסיון המתמשך לפרק את ישיבות ההסדר מצד כמה אישים ב"עבודה", עומדת כוונה פוליטית, אלא שפרשה זו טעונה מאמר בפני עצמו.

המדליפים מבית

עם כניסתו של הרב יצחק לוי לתפקידו כשר החינוך, התרבות והספורט, פורסמה בעתונות ידיעה על הטבה שהעניק כביכול למוסד חינוכי שבו עובדת אחותו. מקורביו של השר ערכו חקירה יסודית לגילוי מקור ההדלפה, גם ללא עזרת השב"כ וגילו, כי זו באה ממקור הקובע כיפה סרוגה, שביקש לפגוע בשר. במעשהו לא עשה השר שום מעשה חריג ואין כאן המקום להזהר ולפרט את הענין כולו. אבל, המעשה הזה של ההדלפה, מעשה-בית, ראוי בהחלט לגינוי.

המרליץ אינו עובר המשרד אולם האינפורמציה הגיעה לידיעתו מאחת העובדות וכך זכתה העתונאית בסיפור שאינו סיפור.

גם בחזית הבחירות לרבנות תל-אביב נעשים מעשים שקשה להאמין שיהודים שומרי תורה ומצוות מעורבים בהם.

כך, למשל, אין ספק כלל, כי הרפורמים הצטרפו לבג"ץ בעניין הבחירות לרב אשכנזי בתל-אביב ביומות גורם רבני. ברוך "נס" הגיעה לידי הרפורמים קלטת ובה נשמע הרב יונה מצגר, המועמד להכונת רב ראשי בתל-אביב, כשהוא מגנה את הרפורמים. עד למסירת הקלטת לא התכוונו כלל הרפורמים להצטרף לבג"ץ והדברים נברקו ברוק היטב.

אפשר להתנגד למועמד מסויים אך השימוש בשיטות מלוכלכות אינו מוסיף כבוד לציבור הדתי גם לא למדליף.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

"הרגתי את ניקולאי"

ביום רביעי השבוע, חל יום הזכרון של רבי צבי יהודה הכהן קוק זצוק"ל, ראש ישיבת "מרכז הרב" ומהוגי הדור, שתלמידיו מתחרשים לבקרים ושותים בצמא את משנתו היחודית.

עייניתי בימים אלו בכתב ההסמכה לרב שקיבל מרבי יעקב משה תרל"פ זצוק"ל וכראי לצטט כמה פיסקאות ממנו, למען יידע דור אחרון כיצד התייחסו מאורי התקופה אל הרציה"ק.

לאחר דברי הקדמה על האבא, הראי"ה קוק זצוק"ל כותב הרב תרל"פ: "הכרתי גם את בנו הנעלה והנשגב, הרב המאור הגדול למשפלת התלמודים, פרי קודש הילולים, חכם חרשים ובקן לחשים צדיק כושל ביראת אלוקים, נפץ אדרת לבוגן ולתפארת מר"ה צבי יהודא הכהן קוק שליט"א. עוד בילדותו ניכרים היו בו הפלאות כשרונותיו ובוחין בוקיעים ירדע, ותהא עלה ונתעלה ויהי לאדם גדול אשר כמותו ירבו בישראל, מלא דבר בחריפות ובבקיאות בהלכה ובאגדה, בכל מקצועות התורה וכל מין רין סמוכו לנא הנבי אומר לו יהי יהיה ירין ירין, ועליו יש למסור כאחד המורים הגדולים שבישראל. אשרי אשרי תולי הערה אשר תזכה לבחר בו ולשים אותו אלוף לראשה...

*

לרציה"ק קוק היה פנקס שבו כתב עניינים רוחניים אישיים. באותו פנקס יש קונטרס שנקרא: "דברי הלהומת". הקונטרס נפתח במלים: ראיתי בחלום בחזון לילה...

בין היתר מספר הרציה"ק קוק שראה את אביו בחלום והוא מזרז אותו להרציא לאור את כתביו (של האבא).

עוד בפנקס, כפקות שהיו לו בענייני הלכה וחלומות שחלם על חיילים. תלמידי הישיבה שפרחו בצבא בזמן מלחמת השחרור. למחרת החלום נתברר, כי את אשר חלם היה במציאות ובחלום גילו לו על הנופלים.

עוד בתרפ"ו כתב בפנקסו שחלם וחלם והנה הוא משוחח בליטוד בעיון עם כמה מתלמידי הישיבה. בחלום התייחס למאמר חז"ל: כל מי שיש לו יראת שמים דבריו נשמעים. תוך כדי החלום והוא מסביר לתלמידים, כי הפירוש "דבריו נשמעים" לו לעצמו ומקבל הכרכה מלמעלה.

*

הרב יצחק גרשטנקורן ז"ל, מי שהיה ראש עיריית בני ברק וממייסדיה, נמנה על ידידיו הקרובים של הרציה"ק קוק. בספרו כתב הוא על הרציה"ק קוק, כי אנשים היו הולכים במיוחד לבית הכנסת שבו התפלל הרציה"ק קוק, כדי לראות אותו בתפילתו.

הרב יצחק הוטנר זצ"ל, ראש ישיבת חיים ברלין באורה"ב, היה בקשרי ידידות עם הרציה"ק קוק. (נוסף על הקשר המשפחתי. שם משפחת אשתו של הרציה"ק קוק היה הוטנר. ראש מכון התלמוד הישראלי, הרב יהושע הוטנר הוא גיסו של הרציה"ק קוק). באחד מביקוריו בארץ נפגש עם הרציה"ק קוק. תוך כדי השיחה שאל אותו הרציה"ק קוק באיזה חברת תעופה אתה טס. נקב הרב הוטנר בשמה של חברת תעופה זרה. הפציר בו הרציה"ק קוק: "צריך לנסוע באל-על". היה זה בתקופה שבה החלו פלשתינאים לחטוף מטוסים הרב הוטנר העלה תוך כדי השיחה את החשש מטיסה במטוסים ישראלים. הרציה"ק קוק עמד על שלו. כזכור, מטוס שבו טס הרב הוטנר ז"ל נחטף לירדן ושוחרר לאחר מו"מ עם המחבלים.

*

באוניברסיטה העברית נערכה תערוכה של כתבי הראי"ה קוק והרב שלום נתן רענן שאל את הרציה"ק קוק אם יש מקום לבקר בתערוכה הזאת. השיב לו הרב: "בשום אופן אין ללכת לשם. משום ששם מראים רק את הכתבים שלו, את השיירים שלו וכו' אבל את יראת השמים לא מראים שם, או העיקר חסר מן הספר".

*

בערב אמירת סליחות הראשון, במוצש"ק לפני כעשרים וחמש שנה, התכנסו כל תלמידי הישיבה בבית המדרש והמתינו לבואו של הרציה"ק קוק, כדי להתחיל באמירתן. וקבה נכנס הרב לאולם המלא מפה אל פה. פניו ותוכנות ולאיש לא אמר מלה ולא ביידך ב"שבוע טוב" את העומדים, בדרכו למקום מושבו. משהגיע ל"סטנדר" שלו, היכה עליו כמעשה של מי שמבקש להודיע הודעה. כל העיניים הופנו אליו ואז הוא נשמע אומר: "היום לא יהיו פה סליחות. ואת, כל עוד מספר מחודים לא יבקשו סליחה מהרב ישראלי". בירדך במקום העלה, כי מספר בחדרים שהשתתפו בשיעור הכללי, ביום חמישי, של הרב שאול ישראלי זצ"ל לא המתינו עד לסופו ובחדר צדדי החלו להתפלל תפילת ערבית. התפילה הפריעה כבראה לשיעור הדבר נדע להרציה"ק קוק והוא ביקש למחות על הפגיעה בכבוד התורה. ואכן אותם בחורים לעיני כל הציבור ניגשו אל הרב ישראלי וביקשו סליחה ואז השליח ציבור ניגש לעמוד התפילה ופתח ב"אשרי". זה היה אחד השיעורים המאלפים של הרציה"ק קוק בישיבה כיצד יש לנהוג בתלמיד חכם ובסדרי הישיבה.

*

ומספריו של הרציה"ק קוק עצמו על אביו מהשיחות ביניהם:

היה זה בחודש אדר: "החדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה". "משבנכנס אדר מרבין בשמחה". יום אחד הרב אבא ז"ל, קם בבוקר ואמר: "הרגתי את ניקולאי". זה היה קלא. כעבור כמה ימים פירסמו בעתונים יידיעה שהרגו את הצאר של רוסיה, ניקולאי.

*

ונמשיך בעניניו פוריו:

שאלו את הרציה"ק קוק, כיצד נהגו בבית אביו מרן הרב זצ"ל בפורים שחל ביום שישי לעניין סעודת פורים? הרב השיב:

"היו מקדימים קצת מדעיל, ואחר כך נמשכה הסעודה עד לאחר כניסת השבת.

שם, בבניין הישן, כל הפורים היה הראי"ה קוק מעיין נובע שאינו פוסק. דרישות ופלפול ונסתר וחסידות, הכל לפי האנשים. כל פורים ממש ספר שלם בפני עצמו".

■ עורכת המוסף: נעמי גולן